

Gedeputeerde staten
van de provincie Gelderland
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

Per fax: 026 - 35 99 480
Per e-mail: rechtsbescherming@gelderland
.nl en post@gelderland.nl

Amsterdam, 20 januari 2022
Onze ref. D20211088/BK/bk
Uw ref. 2021-014603

Direct tel.nr.: +31(0)20-3446200
Direct faxnr.: +31(0)20-3446201

ADVISEURS

NADERE TOELICHTING BEZWAREN

Betreft: De Faunabescherming / wolf

Geachte mevrouw, heer,

Namens Stichting De Faunabescherming wordt in het onderstaande een korte nadere toelichting gegeven op de ingediende bezwaren.

1. De wolf is juridisch zeer strikt beschermd, tegen doden, vangen, maar ook tegen beschadiging van rust- en voortplantingsplaatsen en het bijbehorende leefgebied en tegen verstoring. De wolf is zowel geplaatst op bijlage II als IV van de Habitatrichtlijn. Daardoor is de wolf strikt beschermd onder artikel 12 van de Habitatrichtlijn¹. Dit betekent dat op de wolf, onafhankelijk van zijn staat van instandhouding of andere elementen, en uitdrukkelijk verbodsregime van toepassing is. Hierdoor is het verboden de soort te verstoren². De Faunabescherming verwijst in dit verband naar de overwegingen van het Hof van justitie van de Europese Unie waarin is geoordeeld dat de staat van instandhouding van een soort niet kan worden betrokken bij de vraag of de verbodsbepalingen van artikel 12 van de Habitatrichtlijn van toepassing zijn en die daarom ook van toepassing zijn op het in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming geïmplementeerde verbod:

“60. Wanneer de toepasselijkheid van de in artikel 12, lid 1, onder a) tot en met c), van de habitatrichtlijn vervatte verboden afhankelijk zou worden gemaakt van het gevaar dat de betrokken activiteit een negatieve impact heeft op de staat van instandhouding van de soort in kwestie, zou dat ertoe kunnen leiden dat het onderzoek waarin artikel 16 van deze richtlijn voorziet, wordt omzeild, en dus dat dit artikel alsook de afwijkingsbepalingen en de beperkende voorwaarden die eruit voortvloeien, hun nuttige werking verliezen. Een dergelijke uitlegging is

¹ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

²

niet verenigbaar met het voorzorgsbeginsel en het beginsel van preventief handelen, die in punt 38 van dit arrest zijn genoemd, en evenmin met het hogere niveau van bescherming van specimens van de diersoorten en eieren waarin artikel 12, lid 1, onder a) tot en met c), van deze richtlijn voorziet.

61. Bijgevolg sluiten zowel de bewoordingen als de context van die bepaling de mogelijkheid uit om de toepasselijkheid van de daarin bedoelde verboden op activiteiten, zoals bosbouwactiviteiten of bodemexploitatie, afhankelijk te maken van het gevaar dat die activiteiten ongunstige gevolgen hebben voor de staat van instandhouding van de betrokken diersoort. Deze uitlegging vindt eveneens steun in de doelstellingen van de habitatrichtlijn.” (HvJ EU 4 maart 2021, gevoegde zaken C-473/19 en C-474/19, Föreningen Skydda Skogen en anderen).

2. [REDACTED] stellen over de strikte bescherming van de wolf het volgende:
“Artikel 12 Habitatrichtlijn verlangt meer van lidstaten dan het instellen en handhaven van een verbodsstelsel. Volgens het Hof van Justitie verplicht lid 1 van deze bepaling ‘niet alleen tot het vaststellen van een volledig rechtskader, maar ook tot het tenuitvoerleggen van concrete en specifieke beschermingsmaatregelen.’ Daarnaast veronderstelt het door artikel 12(1) vereiste ‘systeem van strikte bescherming’ van Bijlage IV-soorten het ‘vaststellen van coherente en gecoördineerde preventieve maatregelen.’” ([REDACTED])
[REDACTED], ‘Lynxen en wolven: het natuurbeschermingsrecht en de terugkeer van grote roofdieren naar Nederland’, Milieu en Recht 2010/5, p. 274-276).
3. Uit het rapport van [REDACTED] een van de zeer weinige wolvenexperts in Nederland³, blijkt dat verstoring van de wolf op en rond de Veluwe door grootschalig, langdurig en aanhoudens afschot van hoefdieren, dag en nacht, aannemelijk is. Dit betekent dat het verbod om de wolf te verstoren overtreden wordt. Hierover is in het rapport onder andere het volgende gesteld:
  - Verstoring of doden van de wolf zal onvermijdelijk leiden tot aantasting van de strikt beschermde wolf, omdat
    1. jonge wolven uit de roedels zich nog moeten installeren en daardoor extra kwetsbaar zijn;

³ Monitoringsplan wolf van november 2019 van BIJ12:

“Definitie wolvendeskundige

Voor de uitvoering van veldonderzoek en monitoring van wolven dient een persoon deskundig op het gebied van wolven te zijn. Iemand wordt als “wolvendeskundige” beschouwd wanneer hij/zij:

- Een meerdaagse opleiding van de leidende organisatie op het gebied van wolvenmonitoring in Nederland of Duitsland heeft volbracht over de ecologie van de wolf en het verzamelen van veldgegevens van wolven; én
- Uitgebreide ervaring heeft in het verzamelen van veldgegevens van wolven en daarbij in de praktijk aantoonbaar geoefend is in het herkennen en interpreteren van de sporen; én
- Kennis op peil houdt door deelname aan relevante veldwerkzaamheden in het kader van de nationale of internationale erkende wetenschappelijke wolvenprojecten of monitoringprojecten uitgevoerd met methoden die worden aanbevolen in voorliggend monitoringplan; én
- Bekend is met de ecologie van de wolf en zijn prooidieren; én
- Gedane metingen en data doorgeeft aan de daartoe aangewezen instanties; én
- Aanwijzingen ten aanzien van de te gebruiken methoden en protocollen opvolgt van de daartoe aangewezen instanties”

2. Nederlandse wolven horen bij de Duits-Poolse populatie die in ongunstige staat van instandhouding verkeert.
4. Zonder deugdelijk tegenonderzoek waarmee gedeputeerde staten ecologisch onderbouwen dat het afschot niet leidt tot verstoring van de wolf, moet derhalve worden aangenomen op grond van het rapport van ████████ dat verstoring van de wolf optreedt door het grootschalige en intensieve afschot. Dat is in strijd met het verbod van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming en daartegen dient onmiddellijk te worden opgetreden. De Faunabeheereenheid kan niet als wolvendeskundige worden aangemerkt en is simpelweg niet onderlegd om de door gedeputeerde staten in het bestreden besluit genoemde 'vinger aan de pols' te houden. Ook de ter zitting bij de voorzieningenrechter aanwezige verzamelaars voor de provincie van wolvengegevens voldoen niet aan de eisen. Bij grote predatoren zijn in het veld met fotovallen en DNA-sporen door niet-experts verzamelde gegevens simpelweg onvoldoende om verstoring ecologisch onderbouwd uit te sluiten, helemaal nu de wolf hier nog zo kort is en er zelfs nog geen zicht op is hoeveel wolven er precies verblijven.
5. Anders dan ter zitting bij de voorzieningenrechter door gedeputeerde staten is gesteld, is er overigens geen enkel bewijs voor de stelling van gedeputeerde staten dat nakomelingen uit de roedels op de Veluwe zich in het gebied kunnen vestigen bij de huidige mate van afschot dag en nacht en het grootste deel van het jaar.
6. Daarnaast staat bij de huidige stand van zaken op voorhand vast dat voor die verstoring van de wolvenpopulatie op de Veluwe geen ontheffing op grond van artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming kan worden verleend. Een ontheffing voor het verstoren van de wolf kan immers alleen worden verstrekt, indien aan de eisen van artikel 3.8 wordt voldaan. De staat van instandhouding van de wolf is echter niet gunstig en zal daarom al snel verder verslechteren bij verstoring. Ook soortenbeschermingsmaatregelen zijn niet getroffen in het gebied. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft over de staat van instandhouding op 12 februari 2019 het volgende gesteld in het kader van antwoorden op Kamervragen:

“Antwoord 5

De gunstige staat van instandhouding van de wolf verschilt per land. In sommige landen verkeert de wolf in een gunstige staat van instandhouding. In andere landen is dit (nog) niet het geval. De tot op heden in Nederland waargenomen wolven zijn afkomstig van de Pools-Duitse laaglandpopulatie.

Deze populatie verkeert nog niet in een gunstige staat van instandhouding.” (Aanhangsel Handelingen II, 2018-2019, nr. 1519, p. 2).

7. Samengevat, de volgens ████████ aannemelijke verstoring van de wolf op en rond de Veluwe door grootschalig afschot van hoefdieren is in strijd met de strikte bescherming van de wolf en hiervoor kan hoe dan ook geen ontheffing worden verleend, gelet op de staat van instandhouding van de wolf en het ontbreken van een concreet soortenbeschermingsplan.
8. Bij de beoordeling in heroverweging dient dan ook voorop te staan dat een strikt beschermingsregime voor de wolf geldt en dat het voorzorgsbeginsel ertoe noopt dat bij risico op verstoring de wolf beschermd wordt en de wettelijke verboden van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming worden gehandhaafd. De voorzieningenrechter oordeelt in deze zaak dat die beoordeling in heroverweging alsnog plaats moet vinden.

Conclusie: gedeputeerde staten zijn gehouden handhavend op te treden. Dat dit goed mogelijk is, blijkt uit het deelgebied op de Veluwe waar dit jaar ter bescherming van de wolf inderdaad geen afschot is toegestaan.

